

**TELEVİZYON DİZİLERİNDE AKTİVİTE TEORİSİ
VE YAŞLILIKTA BİLGELİK BAĞLAMINDA YAŞLI
TEMSİLİ: GÖNÜL DAĞI DİZİSİ CİRİTÇİ ABDULLAH
ÖRNEĞİ**

REPRESENTATION OF THE ELDERLY IN THE
CONTEXT OF ACTIVITY THEORY AND WISDOM IN
OLD AGE IN TELEVISION SERIES: THE EXAMPLE
OF GÖNÜL DAĞI SERIES CİRİTÇİ ABDULLAH

Furkan ULUSAL ¹, Hande KIRIŞIK ²

04

TELEVİZYON DİZİLERİNDE AKTİVİTE TEORİSİ VE YAŞLILIKTA BİLGELİK BAĞLAMINDA YAŞLI TEMSİLİ: GÖNÜL DAĞI DİZİSİ CİRİTÇİ ABDULLAH ÖRNEĞİ

REPRESENTATION OF THE ELDERLY IN THE CONTEXT OF ACTIVITY THEORY AND WISDOM IN OLD AGE IN TELEVISION SERIES: THE EXAMPLE OF GÖNÜL DAĞI SERIES CİRİTÇİ ABDULLAH

Furkan ULUSAL ¹, Hande KIRIŞIK ²

Anahtar Kelimeler:

Yaşlı birey, Yaşlı temsili, Aktivite teorisi, Yaşlılıkta bilgelik, Nitel desen.

Keywords:

Older adults, Elderly representation, Activity theory, Wisdom in old age, Qualitative design

¹ Öğretim Görevlisi, Havza Meslek Yüksekokulu Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Samsun-Türkiye, furkan.ulusal@omu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8011-8540

² Öğretim Görevlisi, Ankara Üniversitesi Haymana Meslek Yüksekokulu Yaşlı Bakımı Programı, Ankara-Türkiye, handekirisik@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-2395-7855

Alıntılanmak için/Cite as:
Ulusal F. ve Kırışık H. (2024). Televizyon Dizilerinde Aktivite Teorisi Ve Yaşlılıkta Bilgelik Bağlamında Yaşlı Temsili: Gönül Dağı Dizisi Ciritçi Abdullah Örneği

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 47-63 (1), 16-

ÖZ

Modern çağda, televizyon-toplum ilişkisinde televizyonun belirleyici bir rolü bulunmaktadır. Bu durum temsil kavramının önemini ortaya koymaktadır. Medya, toplumsal algı ve davranışları yansıtan önemli bir araçtır. Ancak medyada yaşlı temsili olumsuz söylemler üzerinden şekillenmekte ve yaşlılar korunmaya muhtaç ve edilgen bireyler olarak kalıplaştırılmaktadır. Buna karşılık yaşlı temsiline kötü-eksik-yetersiz temsiline aksine olumlu yönlerine odaklanmanın yaşlanma algısını da olumlu anlamda etkileyeceği düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı aktivite teorisi ve yaşlılıkta bilgelik kavramı çerçevesinde televizyonda yaşlı temsiline bir örneği olarak Gönül Dağı dizisinde yer alan Ciritçi Abdullah karakterini analiz etmektir. Bu bağlamda araştırma nitel desende yapılandırılmıştır. Araştırmanın analizinde nitel içerik analizi ve betimsel analiz teknikleri kullanılmıştır. Bulgular 2 ana temaya ve 3 alt temaya ayrılmıştır. Ana temalardan ilki aktivite teorisi bağlamında Ciritçi Abdullah örneğidir. Bu ana tema altında 3 alt tema bulunmaktadır. Bunlar (1) fiziksel aktivite (2) sosyal katılım ve sosyal destek (3) sosyal rol ve aile ilişkileri biçimindedir. İkinci ana tema ise yaşlılıkta bilgelik bağlamında Ciritçi Abdullah örneğidir. Sonuç olarak, literatürün aksine Ciritçi Abdullah karakterinin bilge, aktif, yardımsever, aile ilişkilerinin ve sosyal çevresinin güçlü olduğu ve yaşlı temsiline olumlu olduğu bir rolde olduğu söylenebilir. Bu tür yaşlı temsillerinin medyada yaygınlaşması ve yaşlı temsili ile ilgili çalışmaların artırılması önerilmektedir

ABSTRACT

In the modern era, television plays a decisive role in the relationship between television and society. This situation underscores the importance of the concept of representation. Media is a significant tool that reflects societal perceptions and behaviors. However, in the media, the representation of the elderly is shaped through negative discourses, portraying the elderly as vulnerable and passive individuals. In contrast, focusing on the positive aspects of elderly representation, as opposed to the portrayal of bad, lacking, or insufficient aspects, is believed to positively influence the perception of aging. The purpose of this study is to analyze the character Ciritçi Abdullah in the television series "Gönül Dağı" as an example of elderly representation on television within the framework of activity theory and the concept of wisdom in old age. In this context, the research is structured in a qualitative design. Qualitative content analysis and descriptive analysis techniques were used in the analysis of the research. The findings are divided into 2 main themes and 3 sub-themes. The first main theme is the example of Ciritçi Abdullah in the context of activity theory, consisting of three sub-themes: (1) physical activity, (2) social participation and support, and (3) social roles and family relationships. The second main theme is the example of Ciritçi Abdullah in the context of wisdom in old age. In conclusion, contrary to the literature, it can be said that the character of Ciritçi Abdullah is portrayed as wise, active, helpful, with strong family relationships and a robust social environment, presenting a positive representation of aging. The widespread dissemination of such positive elderly representations in the media and an increase in studies related to elderly representation are recommended.

GİRİŞ

Nüfus hızlı bir şekilde yaşlanmakta ve bu durum doğrudan ve dolaylı olarak toplumları etkilemektedir. Ülkemizde, yaşlı nüfus olarak kabul edilen 65 yaş ve üzeri nüfus, 2016 yılında 6.651.503 kişi iken son beş yılda %24,0 artarak 2021 yılında 8.245.124 kişi olmuştur. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2016 yılında %8,3 iken, 2021 yılında %9,7'ye yükselmiştir. Nüfus tahminlerine göre yaşlı nüfus oranının 2025 yılında %11,0, 2030 yılında %12,9, 2040 yılında %16,3, 2060 yılında %22,6 ve 2080 yılında %25,6 olacağı öngörülmektedir (Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK, 2022).

Yaşlılık dönemi ve yaşlanma süreci ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında bu çalışmaların çoğunlukla sağlık, sosyoloji, psikoloji, ekonomi gibi alanlarda yapıldığı görülmektedir. Bireyleri ve toplumları dönüştürmede çok etkili bir yol olan televizyonun yaşlılık ve yaşlanma konusuna ilgisinin ve bu grubun temsili noktasında akademik çalışmaların yetersiz kaldığı söylenebilir (Kuruoğlu ve Salman, 2017). Bu yüzden, bu noksanlığın akademik çalışmalarla giderilmesi önem arz etmektedir. Konuyla ilgili az sayıdaki araştırmalar incelendiğinde yaşlı karakterlerin, toplumda gözlemlenen yaşlı profilinden oldukça uzak olduğu ve yaşlıların çoğunlukla komik, acınası, zavallı, aşırı zengin vb. gibi rollere büründükleri görülmektedir (Kuruoğlu ve Salman, 2017; Kılınç ve Uztuğ, 2016; Yasa, 2021; Yoğurcu, 2019; Şakı Aydın, 2022; Aytac, 2021; Salman, 2018).

Bu çalışmada, yaşlılığın kötü-eksik-yetersiz temsiliyetinin aksine yaşlılığın olumlu yönlerinin ele alınarak yeni bilgiler üretilmesinin yaşlılık ve yaşlanma algısını pozitif anlamda etkileyeceği (Durdubaş, 2022) bilgisinden hareketle, aktif yaşlanmanın ve yaşlılıkta bilgeliğin “iyi bir örneği” olduğu düşünülen, Gönül Dağı dizisinde yer alan Ciritçi Abdullah karakterinin yaşlı temsiliyeti incelenecektir.

LİTERATÜR TARAMASI

Yaşlılık ve Yaşlanma

Yaşlılık ve yaşlanma kavramlarının genellikle biyolojik bir süreci kapsadığı düşünülse de bu kavramlar psikolojik ve sosyolojik süreçlerle de doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle yaşlılık ve yaşlanmanın tek bir tanımından bahsetmek

mümkün değildir. Genel itibarıyla “yaşlılık” yaşamın bir dönemine verilen bir isimken “yaşlanma” ana rahminden ölüme kadar devam eden çok boyutlu bir süreci ifade etmektedir (Tufan, 2020). Yaşlılık biyolojik anlamda kronolojik yaşla beraber insan bedeninde meydana gelen değişimleri; psikolojik anlamda, yaşlılık döneminde bireylerde zihinsel, davranışsal ve uyum yeteneğinde meydana gelen değişimleri; sosyolojik anlamda ise yaşlanma sürecinde bireylerin toplumsal yapı içerisindeki rollerinde ve toplumsal ilişkilerinde meydana gelen değişimleri ifade etmektedir (Beğzer ve Yavuzer, 2012).

Yaş kavramını tanımlamak iç içe geçmiş, karmaşık ve öznel süreçleri de içinde bulunduran özellikleri nedeniyle oldukça zordur. Yaşı; kronolojik, ekonomik, fizyolojik, sosyal, psikolojik vb. pek çok açıdan ele almak mümkündür. Yaşın bu karmaşık doğası kime “yaşlı” deneceğini belirlemeyi zorlaştırmaktadır. Bireylerin hangi yaştan itibaren “yaşlı” olarak kabul edileceği ile ilgili genel bir fikir birliği bulunmamakla birlikte Dünya Sağlık Örgütü 65 yaş ve üstü bireyleri “yaşlı” olarak tanımlamaktadır (DSÖ, 2001). Sosyal gerontologlar ise genellikle 65-74 yaş aralığını “genç yaşlılık”, 75-84 yaş aralığını “orta yaşlılık”, 85 yaş ve üzerini ise “ileri yaşlılık” olarak sınıflandırma eğilimindedirler (Aslan ve Hocoğlu, 2017).

Sağlık, bakım, beslenme, barınma, hijyen, teknoloji ve eğitim gibi alanlarda meydana gelen gelişmeler ile genel yaşam koşullarının iyileşmesi sonucunda doğuştan beklenen yaşam süresinde geçmiş yıllara göre önemli bir artış söz konusu olmuştur. Doğuştan beklenen yaşam süresindeki artışla beraber nüfusun yaş dağılımı oranlarında da değişim görülmektedir. Bugün dünya nüfusunun %9,8'ini, Türkiye'deki nüfusun ise %9,9 unu yaşlı nüfus oluşturmaktadır. Nüfus tahminlerine göre yaşlı nüfusun tüm dünya ülkelerinde artacağı ve yaşlı nüfusun Türkiye'de 2030 yılında %12,9'a, 2040 yılında %16,3'e, 2060 yılında %22,6'ya ve 2080 yılında %25,6'ya yükseleceği öngörülmektedir (TÜİK, 2022).

Popüler kültürde yaşlılık gerileme, kayıplar ve işlevselliği sürdürmemeye şeklindeki olumsuz kalıplarla tanımlanma eğilimindedir (Türkan ve Sezer, 2017). İlerleyen yaş bireyler açısından biyolojik, psikolojik ve sosyal yönden

riskleri artırsa da tümüyle bir gerileme, kayıp ya da işlevselliği sürdürmemeye anlamları söz konusu değildir. Bu olumsuz bakış açısına karşın gerontologlar yaşlılık ve yaşlanma kavramlarına bilimsel tarafsızlıkla yaklaşır (Tufan, 2020). Bu bağlamda yaşlılık ve yaşlanma biyolojik, psikolojik, sosyolojik boyutlardaki değişim süreçlerine odaklanarak ele alınmalı ve yaşlılığı yalnızca kayıplar dönemi olarak ifade etme yanılığına düşülmemelidir.

Aktivite Teorisi

Aktivite teorisi, yaşlı bireylerin toplumdan geri çekilmesi gerektiği görüşüne dayanan geri çekilme teorisine karşı Robert Havighurst tarafından 1961 yılında ortaya atılmıştır. Buna göre yaşlı bireylerin toplumdan, görev ve sorumluluklarından soyutlanması görüşünün aksine sosyal ilişkilerini arttırarak ve aktif bir yaşam sürdürerek mutlu olabilecekleri savunulmaktadır (Tufan, 2020). Bu bağlamda aktivite ile yaşam memnuniyeti arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. İnsanların toplumdan dışlanmaları ve pasifleşmelerinin onları mutsuz edeceği ve bundan kaçınmak için de bireylerin aktif kalmaları gerektiği görüşü hâkimdir (Tufan, 2014).

Aktivite teorisi, bireylerde yaşlandıkça aktivite ve rollerde meydana gelen azalmaya dikkat çekmektedir. Özellikle de emeklilik ve çocukların kendi yaşamlarını kurup evden ayrılması sonrasında yaşlı bireylerde rol ve işlev kayıpları ortaya çıkabilmektedir. Bu durumda genellikle “kimlik krizi” yaşanabilmektedir. Aktivite teorisi bu krizin yeni aktivitelere katılım sağlayarak aşılabileceğini vurgulamaktadır (Tufan, 2014). Yaşlı bireylerin kaybettikleri sosyal rollerinin yerine yenilerini koymasının ve farklı aktivitelere bulunmasının sosyal çevreye uyum sağlamalarına katkıda bulunacağına dikkat çekilmektedir.

Yaşlı bireylerin psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarının diğer yaş gruplarıyla benzer olduğu görüşü aktivite teorisinin önemli bir argümanıdır (Yazıcı, 2014). Bu teoride bireylerin orta yaştaki aktivitelerini ileri yaşlara kadar koruyabileceklerine ve yeni aktivitelere bulunabileceklerine vurgu yapılmaktadır (Tufan, Oktuğ Zengin ve Köse, 2017). Aktif bir yaşlılık dönemine yapılan vurguya karşın toplumun yaşlılık algısı, yaşlı bireyleri toplumdan izole etme eğilimindedir. Teori, yaşlı bireylerin bu yanılığa düşmemesi gerektiğini savunmaktadır. Yine de eğer toplumdan kopma gerçekleşiyorsa bu durumun

gereğesinin kaçınılmaz olarak gerçekleşen biyolojik değişimler ve sağlık durumunun kötüleşmesi olabileceğini kabul etmektedir (Yazıcı, 2014)

Aktivite teorisi bireylerin aktivitelerinin sosyal rolleri ile ilişkili olduğunu varsaymaktadır. Buna göre, yaşlı bireyin yaptığı aktiviteler ve oynadığı sosyal roller onun toplumsal kimliğini de belirlemektedir. Bu roller ve aktiviteler de bireyin daha önceki gelişim evrelerindeki rolleri ve aktiviteleri ile bağlantılıdır (Üçok, 2018).

Elbette aktivite teorisine yöneltilen eleştiriler de bulunmaktadır. Bunlardan ilki yaşlılık döneminde mutluluğun yalnızca aktivite ile gelebileceği görüşüdür. İkincisi, teorisinin varsayımlarını pratikte uygulama zorluğudur. Nitekim özellikle gelenekçi toplumlarda yaşlılığa atfedilen anlam ile aktivite teorisinin varsayımları çelişmektedir (Üçok, 2018). Sürekli “aktif yaşlı” insan tipi topluma dayatılmaktadır fakat bu duruma pratikte rastlamak zordur. Bunun yanında yaşlılar toplum içinde homojen dağılmamaktadır ve her yaşlı birey aynı imkânlarla sahip değildir. Öte yandan bireylerin daha erken yaş dönemlerinde aktif olduğunu varsayarak yaşlılık döneminde de bu aktiviteleri sürdürmeleri beklenmektedir. Tüm genç insanların aktif olarak varsayılması da eleştiriler arasındadır. Buna ek olarak teori, bireylerin orta yaş dönemindeki aktivitelerini yaşlılıkta da sürdürmeleri gerektiğini ifade etse de bunun nasıl uygulanabileceği ile ilgili bir açıklama sunmamaktadır (Tufan, 2001). Yöneltilen tüm eleştirilere rağmen aktivite teorisinin sosyal gerontoloji alanında kabul gören önemli teorilerden biri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Yaşlılıkta Bilgelik

Bilgelik kavramının anlamı farklı toplumlarda ve farklı kültürlerde değişkenlik göstermektedir. Bu nedenle bilgelik tanımıyla ilgili bir uzlaşıdan bahsetmek mümkün değildir. Konu hakkındaki farklı görüşler ve bakış açıları bilgeliğin açıklanmasında çok boyutlu bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Smith (2002) bilgeliğin; bilişsel işlevlerin gelişmişliği, yaşamın anlamı konusundaki uzmanlık, sorgulama yetkinliği, bilgisizlik konusunda farkındalık sahibi olma ve bireyler ile bireyler arası deneyimler boyutlarında ele alınması gerektiğini söylemektedir.

Bilgelik, insanın yaşamında erişebileceği en üst düzeydeki yeterlilik olarak ifade edilmektedir (Smith ve Baltes, 1990). Bilgeliğin, insanların yaşam tecrübesiyle bir bağlantısı bulunmaktadır. Ancak bilgelik, basit bir şekilde tecrübelerin yarattığı bir sonuç değildir. Bilgelik, yaşam tecrübelerinden anlam çıkarabilme yeteneğidir. Birey bunu başarabildiği ölçüde bilgedir (Tufan, b.t.).

Yazılı ve sözlü edebiyat, sinema, toplumsal gözlemler ve yaşlılık alanında yapılan çalışmalar bilgelik ve yaşlılık arasında önemli bir bağlantı olabileceğine işaret etmektedir (Kasımoğlu, 2022; Ardel ve Oh, 2016). Alandaki bazı çalışmalar bilgece yaş alma ve başarılı yaşlanma arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir (Ardelt, 2000). Yaşlılıkta bilgeliği ele alan bir çalışmada bilge yaşlının özellikleri; yaşanan kayıplardan ders çıkarma, çok önemli kayıplardan bile en az zararla çıkma, yaşamdaki sınırları ve belirsizlikleri kabul etme ve önemli kararları farklı açılardan değerlendirebilme olarak belirtilmiştir (Yıldırım ve Abukan, 2015). Ancak, bilgelikle yaşlılık arasında önemli bir bağlantı olsa da bilgelik yalnızca yaşlılıkla ilişkilendirilememektedir. Bilgelik, bireyin bilgi düzeyi, tecrübeleri ve kişisel gelişiminin etkileşiminden ortaya çıkmaktadır. Yani bilgelik salt yaşlılığın bir sonucu değildir (Tufan, b.t.).

Televizyon ve Temsil

Temsil; dilde, televizyonda veya iletişim faaliyetlerinde; düşüncelere, duygulara, olaylara ve kültürel olarak kabul edilen, imgelere dayalı sözcükler, kitaplar, resimler, medyadaki programlar, dergiler, sesler ve hikâyeleri kapsayan bir kavramdır. Temsil kavramı, belirli toplumsal bağlamlarla sentezlenmekte ve anlaşılmaktadır (Kılınç ve Uztuğ, 2016).

Günümüzde, bireyleri ve toplumları ciddi bir şekilde etkileyen olguların başında televizyon gelmektedir. Sosyolojik olarak da televizyon, izleyenler üzerinde davranışsal ve zihinsel etkiler bırakmaktadır. Elbette televizyon bu etkileri bırakırken bulunduğu toplumdan bağımsız hareket etmemektedir. Güncel duruma bakıldığında televizyon-toplum ilişkisinde televizyonun belirleyici olduğu görülmektedir (Erjem ve Çağlayandereli, 2006).

Toplum sürekli olarak değişmektedir ve televizyon bu anlamda önemli bir rol oynamaktadır. Televizyonun bireyleri ve toplumları etkileme düzeyi aynı olmadığı gibi ailesel dinamikleri de etkileme düzeyi farklılık arz edebilmektedir (Zavalsız ve Dağcı, 2019).

Televizyon, insanların alışageldiği geleneksel kültürün ardından yeni bir yaşam biçimi oluşturmayı başarmıştır. Televizyonun oluşturmuş olduğu bu yeni yaşam biçimi belirli bir zaman sonra modern bir kültür ortaya çıkarmaya başlamıştır. Bu yönüyle, kültürel anlamda ciddi değişikliklere aracı olarak yeniliklerin önünü açan bir kaynak haline gelmiştir (Akdemir, 2023).

Televizyonun toplumsal değerleri bireylere aktarma konusunda önemli bir başarısının olduğu kabul edilmektedir. Ancak, bazı değerler yeniden üretilirken bazı değerler de yitirilebilmektedir. Diziler veya filmler aracılığıyla yeni ve yabancı pek çok değer topluma aktarılabilen, yeni değerlerin oluşmasına katkı sunulabilmektedir (Akdemir, 2023).

Yaşlı bireylerin televizyondaki temsilleri, gerçek yaşamı dönüştürme gücüne sahip olduğundan, olumsuz ve zararlı temsillerin aksine olumlu ve faydalı temsillerin ekranlarda sunulması, toplumları da pozitif anlamda etkileyecektir.

Televizyonda Yaşlı Temsili Üzerine Yapılan Araştırmalar

Kuruoğlu ve Salman (2017), dünyada ve Türkiye’de medyada yaşlılık temsiline ilişkin genel bir bakış sunmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu kapsamda Kanun Namına, Ağaçlar Ayakta Ölür, Hababam Sınıfı, Adile Teyze, Eşkîya, Güle Güle ve Nadide Hayat filmlerindeki yaşlılık temsillerini incelemişlerdir. Araştırma bulguları, yaşlı bireylerin fiziksel özelliklerinin benzer olduğunu, kültürel düzeylerinin sosyoekonomik durumlarıyla bağlantılı olduğunu, aile ve çevresiyle sorunlar yaşayan veya kendi alt kültürünü oluşturan bireylerden oluştuğunu göstermiştir. Kılınç ve Uztuğ (2016) yaşlılığın televizyonda temsili ile ilgili olarak yaptığı çalışmada, yaşlılık temsillerinde yaşlı bireylerin destek alan değil destek veren pozisyonunda olduğunu göstermişler ve yaşlılık temsillerinde bazı yaşlanma mitleri olarak “hastalık ve engellilik, depresyon, yalnızlık ve huysuzluk”

kategorilerini belirlemişlerdir. Yasa (2021), Türkiye’de yaşlı bireylerin reklamlarda nasıl temsil edildiğini ve bu temsillerde cinsiyet rollerinin belirleyici olup olmadığını ortaya koymak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada; reklamlarda her iki cinsiyetinde yetersiz temsil edildiği kadınların erkeklere nazaran genelde evde, büyükanne, ebeveyn veya eş rolünderken yaşlı erkeklerin ağırlıklı olarak iş yerinde, aktif, bekâr ve önemli rollerde temsil edildiğini bulmuştur. Yoğurtçu (2019), yaşlılara/yaşlılığa ilişkin haberlerin sunumunda farklı sosyodemografik göstergelere sahip ilgili ülkelerin genel eğilimini ortaya koymak ve ülkeler bazında yaşlıların medyada temsil edilme pratiklerine dikkat çekmek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada yaşlılığın daha çok sorun alanı olarak görüldüğü, yaşlı bireylerin çeşitli sorunlarla özdeşleştirildiği; genel olarak yaşlıların sorunları (bakım, tedavi, korunma vb.) ve emeklilik düzenlemeleri gibi konuların haber konusu olduğunu bulmuştur. Ergün Takan’ın (2021), modern yaşlı bireyin sinema filmlerinde nasıl temsil edildiği ve bu temsillerin alternatif bir yaşlı oluş potansiyeli taşıyıp taşımadığı sorularına yanıt aramak amacıyla yaptığı çalışmada, Karavan filmindeki yaşlılık temsiline alışılmalı dâhilinde bir temsiline olduğu ve kendi kaderini tayin etme ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Ülker’in (2021), değişen yaşlılık kavramının reklamlara yansımalarını incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, yaşlanmayı önleyici ürünlerin kullanıldığı reklamlarda katılımcıların gerçekçi bulduğu ürünleri tercih ettikleri görülmüştür. Aydoğan (2021), toplumsal meseleleri ele alan sosyal reklamları yaşlı temsiliyeti özelinde ülkeler karşılaştırması yaparak incelediği çalışmada, Türkiye ile Japonya, Finlandiya, Portekiz, İtalya ve Yunanistan ülkelerini karşılaştırmıştır. Türkiye’nin sosyal reklamlarının yaşlı temsiliyetinin daha olumlu olduğu ancak tüm ülkelerdeki yaşlı temsiliyetlerinin yetersiz olduğu bulunmuştur. Şakı Aydın’ın (2022), yaş ayrımcılığının medyatik temsillerini özel gün reklamları ekseninde incelemek amacıyla yaptığı çalışmada, yaş ayrımcılığının görsel reklam metninin derinlerine sirayet ettiğini bulmuştur. Ayaç’ın (2021), yaşlılık temsillerine karşılaştırmalı bir perspektif sunmak amacıyla yapmış olduğu çalışmada, yaşlıların sinemadaki temsiline yetersiz; temsil edilme biçimlerinin

de kısıtlı olduğunu bulmuştur. Salman’ın (2018), Son Koşu filmi örneği üzerinden medyadaki yaşlı beden temsiline incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, medyanın yaşlılığı ve yaşlı bedenleri, kaçınılması gereken bir kusur gibi gördüğü sonucuna varmıştır. Durdubaş, (2022), televizyon reklamlarının yaşlılık algısına etkisini, kent şekerlerinin Ramazan Bayramı reklamlarında yer alan yaşlı temsillerinin göstergebilim analizi üzerinden değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, yaşlılığın olumlu yönlerinin ele alınarak yeni bilgiler üretilmesinin yaşlılık algısını pozitif anlamda etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Dabak Özdemir ve Yıldırım Önk (2020), yerli çocuk çizgi filmlerinde yaşlıların temsil biçimlerini incelemek amacıyla yaptığı bir çalışmada; yaşlıların çocuklarla kurdukları ilişki tipleriyle Maysa ve Bulut için yeni muhafazakârlığın geleneğe yaptığı vurguyu kuvvetlendirdiği, Rafadan Tayfa’daki yaşlılığın neo-liberal mahalle yaşamında yeniden keşfedildiği, Kardeşim Ozi çizgi filmindeki yaşlılığın ise muhafazakârlık ve neo-liberal ekonomi kışkıracı melez bir yapı içinde temsil edildiği bulunmuştur. Ertaylan (2016), 1980’li yıllardan itibaren hız kazanan küresel kapitalizme uyumlanma sürecinde Türkiye’nin temel ekonomi politikasını oluşturan neo-liberal politikaların, yaşlılık olgusu bağlamında Türkiye sinemasındaki yansımalarını ortaya çıkarmak amacıyla yaptıkları çalışmada, yaşlılık temsiline alternatif filmlerde (Mayıs Sıkıntısı, 11’e 10 Kala ve Pandora’nın Kutusu) daha eleştirel bir bakış açısı ile ortaya konulduğu ancak popüler filmlerde (Eşkiya, Beyaz Melek, Çınar Ağacı ve Güle Güle) yaşlılara ilişkin genel toplumsal algının, meşrulaştırılarak yeniden üretildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yaşlı temsili ile ilgili literatür incelendiğinde; yaşlı temsiline genellikle yetersiz bir şekilde temsil edildiği, yaşlılığın bir kusur gibi görüldüğü, bakım-tedavi gibi kavramlarla eşleştirildiği, hastalık -engellilik- yalnızlık olgularıyla bağdaştırıldığı görülmektedir (Kuruoğlu ve Salman, 2017; Kılınç ve Uztuğ, 2016; Yasa, 2021; Yoğurtçu, 2019; Şakı Aydın, 2022; Salman, 2018; Aydoğan, 2021). Bununla birlikte, yaşlılığın olumlu yönleri veya yaşlı bireylerin kendi kaderini tayin edebilmeleri gibi konuları ele alan pozitif çalışmalar da bulunmaktadır (Durdubaş, 2022; Ergün Takan, 2021).

YÖNTEM

Gönül Dağı Dizisi Hakkında Kısa Bilgi

Gönül Dağı, Köprü Film imzalı, 17 Ekim 2020 tarihinde yayına başlayan; yönetmen koltuğunda Yahya Samancı'nın oturduğu bir dizidir. Dizide geçen Gedelli Köyü, Niğde'nin Ulukışla ilçesine bağlı olmasına rağmen dizinin çekimleri Eskişehir'in Sivrihisar İlçesinde gerçekleşmektedir. Dizinin sloganı, "Bozkırda Bir Anadolu Masalı" şeklinde yayımlanmıştır. Efsaneleri, gelenek ve görenekleri, şehir merkezlerinde unutulmaya yüz tutmuş değerleri en içten şekilde yaşayan, alın teriyle kazanırken sevdalarını yüreklerinde hissedilen, hayalleri için yaşayan insanların hikâyesini anlatan bir aile dizisidir.

Gönül Dağı dizisi, üç mucit amcaoğlunun (Taner, Veysel ve Ramazan) başından geçen maceraları anlatmaktadır. Amcaoğullarının becerikli si Taner'in, bir gün çocukluk aşkı Dilek'e yeniden kavuşma ihtimalini anlatan, amcaoğullarının sınırlı imkânlarla yaptıkları mucitlerinin, yaşadıkları kasaba sınırları dışına çıkmasını konu alan; aile, dram, komedi ve romantik temalı bir dizidir. Kasabada her türlü icadı yapan akıllı, zeki ve hayalperest Taner karakterinin yanı sıra diğer başrol oyuncular da şahsına münhasır rollerdedir. Ramazan karakteri esprili, sevecen, komik; Veysel karakteri ciddi ve sinirlidir. Çalışmamıza konu olan Ciritçi Abdullah karakteri ise belirtilen üç ana karakterin dedesi rolündedir. Ciritçi Abdullah; bilge, ailesine bağlı ve ailesinin de kendisine saygı duyduğu, sadece ailesinin değil tüm kasabanın fikir ve düşüncelerine önem verdiği, ailenin direği ve yardımsever bir rolde olduğundan medyada belirtilen yaşlı temsillerinin aksi bir karakteri temsil etmektedir. Bu araştırma, televizyon dizilerinde yaşlı temsillerinin olumlu yönlerine odaklanmayı hedeflemektedir. Bu nedenle dizinin ana karakterleri değil Ciritçi Abdullah karakteri ele alınmıştır. Ciritçi Abdullah'ın, aktif yaşlanmanın ve yaşlılıkta bilgeliğin iyi bir örneği olduğu düşünüldüğünden ve aynı zamanda karakterin saygı duyulan bir yaşlı imajında olması nedeniyle bu çalışmaya diğer yaşlı karakterler dâhil edilmemiş ve Ciritçi Abdullah incelenecek ana karakter olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde içerik analizi ve betimsel analiz tekniklerinden yararlanılmıştır. İçerik analizi, temaların tanımlanması ve kodlamanın sistematik sınıflandırılmasıyla metin verileri içeriklerinin sübjektif yorumlanmasına dayalı olan bir analiz tekniğidir (Sallan Gül ve Kahya Nizam, 2021). İçerik analizindeki temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere erişmektir (Yıldırım ve Şimşek, 1999). Bu kapsamda, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenen alt temalar kapsamında yaşlılık temsili içerikleri belirlenerek tablolar halinde sunulmuştur.

Betimsel analiz tekniğinde elde edilen veriler belirlenen temalar altında özetlenmekte, yorumlanmakta ve doğrudan alıntılara yer verilerek okuyuculara sunulmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu araştırma kapsamında incelenen bölümlerdeki ilgili sahneler betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiş ve yorumlanmıştır. Bu kapsamda elde edilen veriler önceden belirlenen temalara göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma temalarının ve alt temalarının belirlenmesinde araştırmanın teorik arka planını oluşturan aktivite teorisi ve yaşlılıkta bilgelik kavramı esas alınmıştır.

Bu çalışmanın verilerini Gönül Dağı dizisinde ilk 20 bölümünde yer alan Ciritçi Abdullah sahneleri oluşturmaktadır. Buna göre ilk 20 bölümde Ciritçi Abdullah toplam 57 kez gösterilmiştir. Bu bölümlerde geçen karakterlerin değerlendirilmesi yazarlardan FU tarafından yapılmıştır. FU, karakterlerin tanıtıcı özelliklerini içeren bir tablo oluşturmuş ve karakterlerin Ciritçi Abdullah ile olan ilişkilerini çözümlenmiştir. 20 bölümün her birinin tamamını izleyerek karakterlere ilişkin değerlendirmeleri yapmış ve transkripsiyonu oluşturmuştur. Bu kapsamda elde edilen veriler iki araştırmacı (FU/HK) tarafından araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan aktivite teorisi ve yaşlılıkta bilgelik kavramları odağında ele alınarak gerontolojik perspektiften yorumlanmıştır. Temaların ve alt temaların altına yerleştirilen bulgulara iki yazar birlikte karar vermiştir.

Bu araştırma kapsamında Ciritçi Abdullah karakterinin incelenmesinin nedeni karakterin aktif ve bilgece yaşlanmanın bir örneğini sunuyor olmasıdır. Araştırmanın amacı doğrultusunda yanıt aranan ana sorular şunlardır:

- Ciritçi Abdullah karakteri aktivite teorisi bağlamında yaşlılığı nasıl temsil etmektedir?
- Ciritçi Abdullah karakteri yaşlılıkta bilgelik kavramı bağlamında yaşlılığı nasıl temsil etmektedir?

Araştırmanın alt soruları ise şunlardır:

- Ciritçi Abdullah karakterinin fiziksel aktivite içerikleri nelerdir?
- Ciritçi Abdullah karakterinin sosyal katılım ve sosyal destek içerikleri nelerdir?
- Ciritçi Abdullah karakterinin sosyal rol ve aile ilişkileri içerikleri nelerdir?
- Ciritçi Abdullah karakterinin yaşlılıkta bilgelik içerikleri nelerdir?

Verilerin Analizi

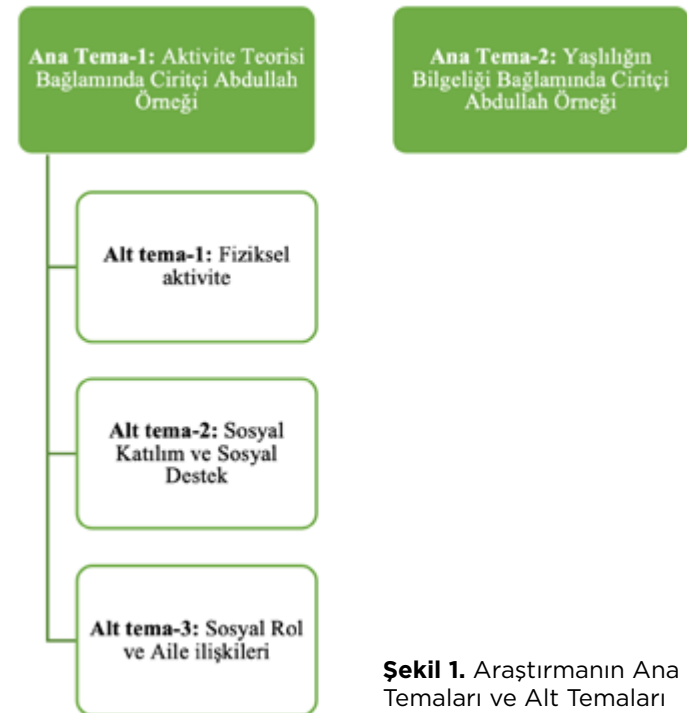
Literatür incelemesi ve araştırmanın teorik arka planı çerçevesinde araştırmanın temaları belirlenmiştir. Temaların belirlenmesinde bu araştırmanın teorik arka planını oluşturan aktivite teorisi ve yaşlılıkta bilgelik kavramları temel alınmıştır. Bu iki konu araştırmanın ana temalarını oluşturmaktadır. Bu çalışmanın daha önceki bölümünde ifade edildiği gibi aktivite teorisi, bireylerin yaşlanma sürecinde ve yaşlılık döneminde sosyal ilişkilerini arttırması ve aktif bir yaşam sürmesi gerektiğini savunmaktadır. Toplumsal yaşamın içerisine aktif bir şekilde katılmak ve yaşamdan kopmamak aktivite teorisinin temel argümanlarıdır. Aktif yaşlanma kavramı aktivite teorisinin bir çıktısıdır. Literatürde fiziksel aktifliğin aktif yaşlanmanın önemli bir boyutu olduğu belirtilmektedir (Çifçili, 2012). Bu nedenle bu çalışmada belirlenen alt temalardan ilki fiziksel aktifliktir.

DSÖ (2002) ise aktif yaşlanmayı, yaşlanma sürecinde yaşam kalitesinin artırılması için sağlık, katılım ve güvenlik fırsatlarının optimize edilmesi olarak tanımlamaktadır. Bu bağlamda sosyal katılım boyutu bu çalışmada ele alınan konulardan bir diğeridir. Ciritçi

Abdullah karakterinin sosyal katılım boyutundaki aktifliğinin genellikle dizideki diğer karakterlere sosyal destek sağlaması biçiminde şekillenmesinden dolayı bu çalışmanın alt temalarından ikincisi sosyal katılım ve sosyal destek olarak belirlenmiştir.

Aktivite teorisine göre bireyin yaptığı aktiviteler ve oynadığı sosyal roller onun toplumsal kimliğini de belirlemektedir (Üçok, 2018). Ciritçi Abdullah karakterinin sosyal rollerinin çoğunlukla aile ilişkileri ile bağlantılı olduğu görülmektedir. Aile bireyleri önemli sosyal destek kaynaklarından biridir (Demirel ve Yücel, 2017). Buna rağmen Ciritçi Abdullah karakterinin sosyal rollerinin çoğunlukla aile ile ilişkili olduğu görüldüğünden alt temalardan üçüncüsü sosyal rol ve aile ilişkileri olarak belirlenmiş ve sosyal desteği içeren ikinci temadan bağımsız bir değerlendirme yapılması uygun görülmüştür.

Verilerin analizinde 2 ana tema ve 3 alt temaya yer verilmiştir (Şekil-1). Ana temalardan ilki aktivite teorisi bağlamında Ciritçi Abdullah örneğidir. Bu ana tema altında 3 alt tema bulunmaktadır. Bunlar (1) fiziksel aktivite (2) sosyal katılım ve sosyal destek (3) sosyal rol ve aile ilişkileri biçimindedir. İkinci ana tema ise yaşlılıkta bilgelik bağlamında Ciritçi Abdullah örneğidir.

Şekil 1. Araştırmanın Ana Temaları ve Alt Temaları

Tablo-1: İçerik Analizi Kodlamaları

Kategori	Kodlar
Fiziksel aktivite	Cirit oynamak, toprak işleriyle uğraşmak, bozkır yolculuğu yapmak, ata binmek
Sosyal katılım ve sosyal destek	Camiye gitmek, sosyal çevre ile etkileşim içinde olmak, duygusal ve zihinsel sosyal destek, tecrübe aktarımı
Sosyal rol ve aile ilişkileri	“Baba” ve “dede” rolü, “yapıcı-onarıcı-cesaretlendirici aile büyüğü” rolü, saygınlık, güçlü aile bağları
Bilgelik	Hayata diğer insanlardan farklı bakabilme, analitik düşünebilme, zorluklarla başa çıkmada özgün stratejiler geliştirme, yaşananlar-dan ders çıkarma

Elde edilen bulguların belirlenen temalar esas alınarak içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi sonucunda elde edilen kodlar Tablo-1’de gösterilmiştir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Bu araştırma kapsamında etik kurul izni almaya gerek bulunmamaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılığı, Gönül Dağı dizisindeki Ciritçi Abdullah karakterinin ilk 20 bölümünün incelenmiş olmasıdır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Aktivite Teorisi Bağlamında Ciritçi Abdullah Örneği

Aktivite teorisi, bireylerin başarılı ve sağlıklı bir yaşlılık dönemi geçirebilmeleri için aktif olmaları gerektiği üzerinde durmaktadır. Bu kuram, sosyal ilişkilere yalnızca gençlerin değil yaşlıların da gereksinim duyduğunu savunmaktadır (Gönüllü, 2022). Aktivite teorisinin eleştirilen yönü ise, yaşlı bireylerin görüşlerini dikkate almaksızın durmadan aktif kalmalarını sağlamak ve bu yönde teşvik etmektir (Tufan, 2016).

Ciritçi Abdullah karakterini aktivite teorisi bağlamında değerlendirirken sadece “toprakla uğraşma, ata binme, yürüyüş yapma” gibi temel günlük aktiviteler bağlamında ele almanın sığ bir değerlendirme olacağı ve bu nedenle oluşturulan diğer alt temalar açısından derinlemesine bir değerlendirme yapmanın yerinde olacağı düşünülmektedir.

Ciritçi Abdullah karakterinin ana felsefesinin temelinde “bir işi bitirdiğinde diğerine koyul” görüşü bulunmaktadır. Yalnızca kendi bedenini aktif bırakmakla kalmamakta aynı zamanda toplumsal yaşama katılım, aile ve sosyal çevre ile iyi ilişkiler kurma ve sosyal destek sağlama gibi konularda da aktif olduğu görülmektedir.

Fiziksel Aktivite: Cirit oyunu at üstünde oynanan bir spor dalıdır. İncelenen karaktere verilen ön ad genç yaşlardan itibaren uzun yıllar boyunca oynadığı cirit oyununa dayanmaktadır. Yaşlılık döneminde aktif olarak cirit oynamaya devam etmese de karakter fiziksel olarak oldukça aktif bir yaşam sürmeye devam etmektedir. Ciritçi Abdullah karakterinin fiziksel aktivite ile bağlantılı olarak toprakla uğraştığı, sık sık uzun mesafelerde bozkır yolculuklarına çıktığı, ata bindiği ve fiziksel çaba gerektiren işlerle uğraştığı görülmektedir.

Bu temayla ilgili verilebilecek örnekler şunlardır:

3. bölümün giriş sahnesi Ciritçi Abdullah’ın sesiyle başlamaktadır. Ciritçi Abdullah’ın kendini anlatırken “... *Ben Ciritçi Abdullah. Gençliğim at sırtında geçti. Her ata binişimde atımın terkisine sırlarımı koydum. Yitirdiğim günleri koydum. Mutluluk, hüznün ve pişmanlıklarımı. En çok korktuğum şey bir gün yaşlanmaktı. Ama şu yaşımda anladım ki yaşlanmak, o kadar da korkulacak bir şey değilmiş. İnsan dinginleşiyormuş. Endişelerinden, beklentilerinden, hırslarından. Kendisine acı veren her şeyden uzaklaşıyormuş. Asıl korkulacak şey, atının terkisine koyduğum pişmanlıklarınmış.*” ifadesini kullandığı

görülmektedir. Yine 3. Bölümün başka bir sahnesinde Ciritçi Abdullah'ın evine gelen Taner dedesine ata binmek istediğini söyler. Ciritçi Abdullah ve Taner bir müddet ata bindikten sonra dinlenmek için bir ağacın gölgesinde dinlenirler.

Ciritçi Abdullah'ın "boş durmayı sevmeyen" karakterine bir örnek olarak gelini Halime ile olan şu konuşması gösterilebilir:

Halime: Kolay gelsin baba. Toprağı havalandırmaya erken başlamışsın.

Ciritçi Abdullah: Boş durunca insanın geçmişi düşünüyor peşine. Düşünceler peşini bırakmıyor. Toprakla uğraşınca her şeyi unutuyorsun.... (12.Bölüm)

Ciritçi Abdullah karakteri, fiziksel olarak aktif olmanın ruh ve zihin sağlığına da iyi geldiğine de sıklıkla dikkat çekmektedir.

Sosyal Katılım ve Sosyal Destek: Sosyal katılım, bireylerin topluma katılım derecesini ifade eden bir kavramdır. Aynı zamanda da aktif yaşlanmanın temel unsurlarından biridir (DSÖ, 2002). Ciritçi Abdullah'ın sosyal yaşama aktif katılım sağladığı, sık sık camiye gittiği, sosyal çevresiyle ve ailesiyle bağını çok sıkı bir şekilde sürdürdüğü ve diğerleriyle sürekli etkileşim içinde olduğu görülmektedir.

Bireylerin hayatlarında önemli bir yer kaplayan, gerekli görüldüğünde duygusal, maddi ve zihinsel yardım sağlayan, bireylerarası ilişkileri ve sağlığı korumaya yardımcı olan olguya sosyal destek denmektedir (Ardahan, 2006). Ciritçi Abdullah karakterinde sosyal desteği duygusal ve zihinsel yönden değerlendirmek yerinde olacaktır. Çünkü Ciritçi Abdullah'ın asgari seviyede bir gelirinin olduğu ve bu anlamda "kendi kendine yeten" bir karakter olduğu söylenebilir. Sadece dini bayramlarda çocuklara harçlık vermek dışında maddi bir sosyal destek olgusundan bahsedilemeyecektir. Ancak ailesine ve sosyal çevresine duygusal ve zihinsel destek yoluyla sosyal destek sağladığı görülmektedir.

Bu temayla ilgili olarak verilebilecek örneklerden biri torunlarıyla gerçekleşen şu diyalogdur:

Ciritçi Abdullah: ... Elektrik açılışında beni çok

onurlandırdınız. Ben de karınca kararı size bir hediye vermek istedim.

Taner: Dede sen bize zaten hediyelerin en güzelini, en iyisini verdin.

Veysel: Bizden desteğini hiç esirgemedin, hep cesaretlendirdin.

Ramazan: Sen bize ağılı verdin, daha ne yapacaksın? (19. Bölüm)

Başka bir sahnede şöyle bir konuşma geçmektedir:

Taner, Veysel ve Ramazan'ın mucidi oldukları uçağın çalındığını öğrenen Ciritçi Abdullah torunu Taner'e:

Ciritçi Abdullah: İçten içe bu durumu dert edindiğini biliyorum ama etme. İnsanlar çalsa çalsa bir avuç demir yığınının çalarlar, senin hayallerini çalamazlar ki. (Akıl ve kalbini göstererek) bura ve bura sende. Gördüklerini ruhunla birleştir. (8. Bölüm)

Ciritçi Abdullah, kendisinden yardım isteyen herkese yardımcı olmayı kendine dert edinmiş bir karakterdir. Dizinin yan karakterlerinden biri olan Serdar ile yaptığı şu konuşma bu duruma örnek gösterilebilir:

Ciritçi Abdullah'ın evine gelen Serdar elektriklerin kesildiğini görür ve bu durumun sık sık olup olmadığını sorar. Ciritçi Abdullah ise ara ara olduğunu söyler. Serdar ise ara ara elektrik kesilmesinin zor olup olmadığını sorar.

Ciritçi Abdullah: İnsanın 50 yıllık kadim bir dostu olunca (gaz lambasını kastederek) böyle şeyler zor olmuyor delikanlı. Gecenin hüznü, sükûnetin hazinesi daha niceleri bu gaz lambasının alevinde gizlidir. Hakikati aydınlatır. Sana yaren olur. Yanan ateş senin de içini ısıtmıyor mu?

Serdar: Benim bir dostum olmadı. Herkesin görüp de arkasına bakmadan kaçtığı, düştüğüm de el uzatmadığı, anlamadan dinlemeden beni yargıladığı bir adamım ben. Bundan çok yoruldum. Gerçekten yoruldum. Kalbim aşkın ateşiyle yanıp duruyor ama ben buz gibiyim. Üşüyorum.

Ciritçi Abdullah: Aşık insanlar mum alevinin karşısındaki üç kelebek gibidir. İlk kelebek, alevin karşısına geçmiş bir müddet seyretmiş sonra demiş ki: Ben aşkı gördüm, ne olduğunu biliyorum. İkinci kelebek, kanatlarıyla ateşe azıcık dokunmuş sonra demiş ki: Ben aşk ateşini tattım,

nasıl yaktığını biliyorum. Üçüncü kelebek, ateşin karşısına geçmiş bir müddet seyretmiş. Sonra da kendini atmış ateşin içine. Yanmış, bitmiş, kül olmuş. İşte, hakiki aşkın ne olduğunu sadece o kelebek bilir.

Serdar: *Ben de yandım, ben o üçüncü kelebeğim işte.*

Ciritçi Abdullah: *Yarın seni bir yere götüreceğim. O zaman karar verirsin hangi kelebek olduğuna. (9-10. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah, insan karakterini “iyi” analiz etmiş ve sürecin gidişatını tahmin edebilen bir düşünce yapısına sahiptir. Bu durumun oluşmasında yaşadığı tecrübeler de ona rehber olmaktadır. Yaşam tecrübeleri ışığında diğer insanlara yol göstermektedir. Bununla ilgili bir örnek şu şekildedir:

Ciritçi Abdullah: *... Anlat delikanlı. İn ruhuna, aç ışıkları, gör oradaki Serdar'ı. Bana oradaki Serdar'ı anlat.*

Serdar: *Taş duvarların arasında büyüdüüm ben Abdullah amca. Uçurtma uçuracağım bir gökyüzüm olmadı. Özgürce koşabileceğim bir yolum olmadı. Hasta doğdum, hasta büyüdüüm. Herkesin hasta yaftası yapıştırdığı bir adam oldum. Annemle babam çok üstüme düştü. Özellikle de babam. Öylesine üstüme düştü ki, bana bir alan bırakmadı. Her şeyi benden önce düşündü her şeyi benden önce istedi.*

Ciritçi Abdullah: *Babalar evlatlarının içinde, evlatlar babalarının içinde bir ışıktır. Babalar, gözlerinin içine bakıp dururlar çocuklarının.*

Serdar: *Keşke öyle olmasaydı... Doğduğumda kordon dolanmış boynuma. Beynim iflas etmek üzereymiş. Doktorların yoğun çabasıyla hayata tutunmuşum ama eksik bir tutunuş olmuş bu. Ben daha doğarken kusurlu doğmuşum Abdullah amca. Annemle babam da bu gerçekle büyütmüş beni. Şimdi burada karşıdayım. Aslan gibi bir adam mıyım sence? Hayır değilim. Dünyada her şeyi olup da hiçbir şeyi olmayan zavallı bir adamım.*

Ciritçi Abdullah: *Senin bir mezara ihtiyacın yok delikanlı. Sen kendi içinde kazmışsın zaten mezarını. Öldürmüşsün kendini. Dirilmek için de kendin dışında bütün fanilerden medet umar olmuşsun.*

Serdar: *Ben mi kazmışım onları? Yoksa babam mı? Yoksa o mu? Yoksa kader mi?*

Ciritçi Abdullah: *Bilemem. Aşkın ateşi sarmış dört bir yanını. Yolun dikenli, menzilin uzun. Sen bulacaksın bunu. (11. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah, insanların hayatlarına olumlu bir anlamda dokunmakta ve onlara en doğru desteği sağlamaya çabalamaktadır.

Ciritçi Abdullah: *... Sözün gücü manasında değil ruhtadır. Mana ruhtur. Ruhun ruhla iletişimine akıl sır ermez... Hayrolsun yüklerini bırakmaya mı geldin gene?*

Serdar: *Yok, bu sefer seni yeni memleketime davet etmeye geldim. Şirketteki işleri arkadaşlara emanet ettim. Dağın arkasında bir tarla aldım. İçinde eski bir baraka var; küçük ama güzeldir.*

Ciritçi Abdullah: *Yüklerinin çoğunu bırakmışsın.*

Serdar: *Sayende... Başardım Abdullah amca. Hayır demeyi başardım. İlk defa bir başkasına değil, kendime hayır dedim. Sağ ol...(13. Bölüm)*

Eğitim seviyesi fark etmeksizin tüm karakterler ihtiyaç duydukları her konuda Ciritçi Abdullah'a danışıp ondan yardım isteyebilmektedir.

Ciritçi Abdullah: *... Bu mesele kavurmuş seni. İçinden çıkamıyorsun. Dipsiz bir kuyu gibi değil mi?*

Gülsüm Öğretmen: *Bir yanda kızım bir yanda senin torunun benim en parlak öğrencim. Çok sevmiş Ciritçi Abdullah. Bu devirde böyle bir aşk mümkün mü?*

Ciritçi Abdullah: *Her devirde mümkün. Onu mümkün kılmayan biziz.*

Gülsüm Öğretmen: *Ben ne yapacağım Ciritçi Abdullah? Benim de gönlümden taşlar kopuyor, kayalar kopuyor. Aklim diyor ki bu iş olmaz, al git kızı buralardan ama gönlüm razı gelmiyor. Ben ne yapacağım Ciritçi Abdullah?*

Ciritçi Abdullah: *... Yapma Gülsüm Öğretmen. Kendine bu dünyada bir cehennem azabı harlama. Ben harladım, hala sönmedi. (11. Bölüm)*

Sosyal Rol ve Aile İlişkileri: Aktivite teorisine göre bireyin sahip olduğu roller ile aktiviteleri arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır (Üçok, 2018). Ciritçi Abdullah “baba” ve “dede” rolleri ile tüm ailenin saygı duyduğu, akıl danıştığı, değer gösterdiği ve yardım aldığı bir

karakter olup “ailenin direği” konumundadır. Bu bağlamda verilebilecek örneklerden biri şöyledir:

Küs olan kocalarını barıştırmak için Ağıtçı Hüseyin’in karısı Gülşül ve Düğüncü Muammer’in karısı Döndü, kayınpederleri olan Ciritçi Abdullah’ın yanına giderler ve bu küslükten bıktıklarını, küs olan kocalarını barıştırmalarını isterler. Ciritçi Abdullah ise bütün aileyi akşam vaktinde evinde toplamak istediğini söyler. Tüm ailenin Ciritçi Abdullah’ın evinde toplandığı sahnede, eski anıların ve güzel günlerin hatırlandığı bir aile toplantısı gerçekleşir. Küs karakterler Ciritçi Abdullah sayesinde barışır. (2. Bölüm)

Bir başka örnek torunu Ramazan ile yaptıkları şu konuşmadır:

Ramazan: ... Neden illa acı çekmek zorundayız ki?

Ciritçi Abdullah: Sen bu dünyaya ait bir şey istemiyorsun ki. Bu dünyanın kanunu nizamı bu. Kolay, kıymetin düşmanıdır. Bir şey ne kadar kolaysa kıymeti de o kadar düşer. Amma, zorun tadı bir başkadır.....(14. Bölüm)

Ciritçi Abdullah’ın özellikle torunlarıyla olan aile ilişkilerinin her zaman yapıcı-onarıcı-cesaretlendirici olduğu görülmektedir. Taner karakteri ilk bölümde Ciritçi Abdullah karakteri ile izleyiciyi tanıştırmaktadır. Taner kendi ifadesiyle Ciritçi Abdullah’ı şu sözlerle tanıtmaktadır:

Taner: Dedem Ciritçi Abdullah. Sert adamdı ama gülümsedi mi tutuverirdi kalbinden insanın. Hayal kurmayı biz ondan öğrendik. Yılık atlarını, bozkırın masallarını ve Gönül Dağını...(1. Bölüm)

Ciritçi Abdullah’ın dertlerin iletildiği ve çözümlendiği merci olarak görülmesi sebebiyle tüm aile üyeleri dertlerini ve sıkıntılarını Ciritçi Abdullah’a anlatmakta ve bir çözüm üretebilmek için yine ona danışmaktadırlar. Konuyla ilgili bir örnek şu şekildedir:

Çocuğunun olamayacağını öğrenen Veysel, evlerine ziyarete gelen dedesine içini açmış ve destek görmeyi beklemiştir.

Veysel: Doktor çocuğunuz olamaz dedi. Cemile çocukken bir rahatsızlık geçirmiş dedi, Cemileye söyleyemedim. Çok istedi ana olmayı çünkü. Ben ne yapacağım bilmiyorum

dede. Ne akıl erdirebiliyorum ne de içinden çıkabiliyorum.

Ciritçi Abdullah: Hiçbir yolu yok muymuş peki?

Veysel: Varmış, yani, kesin değil dedi, meşakkatli dedi. Uzun bir yol diyor. Pahalı dedi yani.

Ciritçi Abdullah: İmtihanlar çeşit çeşit Veysel’im. Kimi evladiyla imtihan olur, kimi evladının olmamasıyla. Önce bir kabul etmek, sineye çekmek gerekiyor.

Veysel: Kolay mı dede sineye çekmek? Hadi ben çektim sineye. Cemile nasıl çekecek sineye?

Ciritçi Abdullah: Her zorluk, kolaylıkla gelir. Sizin umut kesecek bir şeyiniz yok ki. Ne insanlar ne hikâyeler var. Evlat emanettir. Emaneti kime verip vermeyeceğini emanetin sahibi bilir. Bir taşın arasında küçücük bir böceği yaşatan, kelebeği kozasından çıkaran, Cemile’nin şifasını mı veremeyecek? Siz duanızı edin, hayırlı bir evlat dileyin. Mevla’ın görelim neyler, neylerse güzel eyler.

Veysel: Ne güzel bir laf bu değil mi dede?

Ciritçi Abdullah: Laf, anlayanda güzelleşir evladım. (11. Bölüm)

Yaşlılıkta Bilgelik Bağlamında Ciritçi Abdullah Örneği

Yaşlılık dönemi, geçmişte yaşanan deneyim ve tecrübelerden kaynaklı bir hazine gibidir. Görülen ve yaşanan onca şeyde sonra; hayata farklı bakabilmek, analitik düşünebilmek, zorluklarla başa çıkmak için stratejiler geliştirmek yaşlı birey için normal bir durum haline gelmiştir. Bu bağlamda Ciritçi Abdullah karakterinin bilge yaşlı olduğu söylenebilir.

Ciritçi Abdullah genel olarak anlattığı kısa hikâyeler aracılığıyla gençlere mesajlar vermektedir. Bu anlamda, torunlarıyla aralarında geçen şu konuşma örnek olarak gösterilebilir.

Taner, Veysel ve Ramazan mucidi oldukları bir icadın çalışmamasından sonra dedeleri Ciritçi Abdullah’ın yanına gelirler ve ne yapacakları konusunda akıl danışırlar. Ciritçi Abdullah bunun üzerine bir hikâye anlatır:

Ciritçi Abdullah: İki kişi bir saz ustasının yanına gider ve kendilerine sazı öğretmelerini ister. Biri sazı %40 bildiğini, diğeri ise hiç bilmediğini söyler. Saz ustası %40 bilenden 20 lira, hiç bilmeyenden 10 lira alacağını söyler. %40 bilen

buna itiraz eder ve kendisinin %40 bildiğini hatırlatır. Bunun üzerine saz ustası: Seninle yolumuz daha uzun, önce sana bildiklerini unutturacağız ondan sonra öğretmeye başlayacağız... Bazen bakış açısını değiştirmek gerekiyor. Bunun için de her şeyi unutacaksın sonra yeniden başlayacaksın. (6. Bölüm)

Ciritçi Abdullah çeşitli metaforlar kullanarak zor durumda olan insanlara yol göstermektedir. Buna örnek olarak şu sahne gösterilebilir:

Dilek'in eski nişanlısı Serdar'ın bozkırda bayıldığını gören Ciritçi Abdullah Serdar'ı evine getirir. Serdar ertesi gün uyanır ve arabasının bozkırda kaldığını hatırlar.

Ciritçi Abdullah: *Çok fazla yük taşıyorsun değil mi? Kafanın içinde bir süre yük var. Valiz valiz yük dolu. Nedenler, nasıllar, ya şöyle oldularsa ya böyle oldularsa. Bak delikanlı, bir gemi düşün, gemide bir yolcu, valizlerini gemiye bırakmıyor, yüklenmiş kendi taşıyor. Terliyor, yoruluyor ama valizlerini bırakmıyor. Ne kadar saçma bir hikâye değil mi? Bırak yüklerini delikanlı, gemi nasıl olsa gidiyor. Sen niye taşıyorsun? (5. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah kendi yaşam deneyimlerinden ve aldığı derslerden yola çıkarak diğerlerine yol gösteren bir "bilge yaşlı" imajı çizmektedir. Bu konuya bir örnek olarak Serdar karakteri ile yaptığı şu konuşma gösterilebilir:

Serdar: *... Pişmanlıklardan bahsettin ya. Senin bir pişmanlığın var mı?*

Ciritçi Abdullah: *Olmaz mı? Pişmanlığı olmayana insan denir mi?*

Serdar: *Ne bileyim, sen iyi bir insansın.*

Ciritçi Abdullah: *İyilik, kötülük öyle bir bakışta çözülmez delikanlı. Pişmanlık, demiri yakan bir ateş gibidir. Demir, ateşle yanacak ki şekil alsın. Biz de şekil almadayız mütemadiyen. (11. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah'ın torunu Veysel ile şu kısa konuşması da Ciritçi Abdullah'ın yaşam tecrübelerinden çıkardığı dersleri özetler niteliktedir.

Veysel: *(Ramazan'ı göstererek) yaralı..*

Ciritçi Abdullah: *Yara iyidir. Kabuğu attın mı deri daha güçlü olur. (19. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah insanlara yol gösterirken genellikle onlarla beraber bozkıra bir yolculuk yapmaktadır. Dizide genel olarak karakterlerin kendi yaşamlarına yaptıkları yolculuklarda bozkır yolculuğu metaforunun kullanıldığı görülmektedir. Bu konuya bir örnek olarak Serdarla yaptığı bozkır yolculuğundan şu kesit gösterilebilir:

Serdar: *Nereye gidiyoruz tam olarak?*

Ciritçi Abdullah: *Yol bizi nereye götürürse.*

Serdar: *Bir duş alsam sonra çıksak olur değil mi? saçım başım çok dağılmış da benim.*

Ciritçi Abdullah: *Çıkacağımız yerde saçın başın bir önemi yok delikanlı.*

Serdar: *Kahvaltı etmedik daha, ilaçlarım var benim. Bir şeyler yemem lazım.*

Ciritçi Abdullah: *Merak etme, bizi yola çıkaran rızığımızı da bir yerlerde hazır ediyordur bizim için. Misal kuşlar. Her sabah boş kursakla yuvalarından ayrılırlar. Ne bir işleri vardır ne de karınlarını doyuracaklarına dair bir garantileri. Ama istisnasız her gece dolu kursakla yuvalarına dönerler. Bana yüklerimi gemiye bırakmayı öğret dedin. Ben değil, yol öğretecek sana.... (10. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah ile torunu Ramazan arasında geçen bir konuşmada torununa geleceğe umutla bakmak gerektiğini şöyle ifade etmektedir:

Ciritçi Abdullah: *... Eeee ne bu haliniz? Görende Kenan İlinde Yusuf'u kaybettiniz sanacak.*

Ramazan: *E kaybettik zaten dede.*

Ciritçi Abdullah: *Bizde kayıp olmaz, bizde erteleme olur. Mutluluğumuz ertelenir. Ama inanırız ki bir gün o kavuşma gerçekleşecek. Ama burada ama başka diyarda. (14. Bölüm)*

Ciritçi Abdullah sadece olaylara farklı açılardan bakmakla yetinmemekte aynı zamanda insanlara sorunlarını kendilerinin çözmesi konusunda rehberlik etmektedir.

Ciritçi Abdullah'ın evine gelen Taner, dedesine ata binmek istediğini söyler. Ciritçi Abdullah ve Taner bir müddet ata bindikten sonra dinlenmek için bir ağacın gölgesinde mola verirler. Taner'in bir derdi olduğunu anlayan Ciritçi Abdullah söze bir şiirle başlar:

Ciritçi Abdullah:

*Vara vara vardım ol karataşa,
Hasret kodun beni kavim kardaşa,
Sebep ne gözden akan kanlı yaşa,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
Nice sultanları tahttan indirdi,
Nicesinin gülbenzini soldurdu,
Nicesini dönülmez yola gönderdi,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.
Karacaoğlan der ki kodum göçülmez,
Acıdır ecel şerbetim içilmez,
Üç derdim var birbirinden seçilmez,
Bir ayrılık, bir yoksulluk, bir ölüm.*

Ciritçi Abdullah: *Eee Taner senin derdin ne bakalım?
Hangi duygumu anlatayım sana diyorsun öyle mi?
Utandırlığımı mı, hayal kırıklığımı mı? Senin gönlünün
sahibi de belli, şifası da. Varmak mı önemli yoksa yolda
olmak mı? Kararını sen ver. (3. Bölüm)*

Özetle, bilgelik kavramı her ne kadar farklı açılardan değerlendirilse de Ciritçi Abdullah'ın ufuk açıcı yorumları, felsefi sözleri, sorun çözücü fikirleri ve kendine has tarzıyla temsiliyet açısından olumlu bir örnek sergilediği söylenebilir.

SONUÇ

Gönül Dağı dizisinde yer alan Ciritçi Abdullah karakterinin yaşlı temsiliyetinin incelendiği bu çalışmada, Gönül Dağı dizisinin birinci sezonunun ilk 20 bölümü incelenmiş, aktivite teorisi ve yaşlılıkta bilgelik kavramları bağlamında değerlendirilmiştir. Ciritçi Abdullah karakterinin bilge, aktif, yardımsever, aile ve sosyal ilişkilerinin güçlü, öğüt verici, cesaretlendirici, bağımsız ve yaşlı temsiliyetinin olumlu olduğu bir rolde olduğu görülmüştür. Batı medyasındaki yaşlıların “görünmez” algısının (Kuruoğlu ve Salman, 2017) aksine Ciritçi Abdullah karakteri, görüşleri ve düşünceleri merak edilen, sözlerine değer verilen ve saygı gösterilen, bütün kasabanın dertlerine koşan ve aktif yaşlanmanın iyi bir örneğini gösteren bir karakter şeklinde gösterilmektedir.

Gönül Dağı dizisi, geleneksel yapının hâkim olduğu bir toplumsal yapıyı ve gerçekliği temel almaktadır. Geleneksel toplumsal yapı içerisinde yaşlı bireyler hem toplum hem de aile içerisinde önemli bir yere sahiptir (Gül, 2022). Bu bağlamda Ciritçi Abdullah karakterinin görüşlerine ve fikirlerine değer verilen bir profilde olması beklenen bir sonuçtur. Buna karşılık modern toplumda yaşlı bireyin konumunun düşük olduğu bilinen bir olgudur (Korkmaz Yaylagül, 2017). Bu sebeple medyadaki olumsuz yaşlı temsillerinin modern toplumun özellikleri ve popüler kültürün yaşlılık algısıyla bağlantılı olduğunu söylemek yanlış bir yorum olmayacaktır.

Medya, toplumsal algı ve davranışları yansıtan önemli bir araçtır. Buna karşılık medyada yaşlı temsili olumsuz söylemler üzerinden şekillenmekte ve yaşlılar korunmaya muhtaç ve edilgen bireyler olarak kalıplaştırılmaktadır (Korkmaz Yaylagül ve Bulut, 2023). İlgili literatürde genellikle komik, acınası, zavallı, yetersiz, eksik vb. rollerdeki yaşlı temsiliyetinin aksine Ciritçi Abdullah karakterinin yaşlılığın olumlu temsiliyetini yansıttığı söylenebilir. Sonuç olarak, Ciritçi Abdullah gibi karakterlerin medyada yaygınlaşmasının yaşlı temsiliyetinin görünümünün iyileşmesine, yaşlı insanlara yönelik olumsuz bakış, tutum, davranış ve söylemlerin olumlu yönde değişmesine katkı sağlayacağı söylenebilir. Bu anlamda medyada yaşlı temsiliyetine ilgili akademik çalışmaların artırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akdemir, M. (2023). Türk televizyon dizilerinde kadına yönelik şiddetin kültürel inşası. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Ardahan, M. (2006). Sosyal destek ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 68-75.
- Ardelt, M. (2000). Antecedents and effects of wisdom in old age: A longitudinal perspective on aging well. *Research on Aging*, 22(4), 360-394.
- Ardelt, M. ve Oh, H. (2016). Theories of wisdom and aging. 12.11.2023 tarihinde https://digitalcommons.georgefox.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=sw_fac adresinden erişildi.
- Aslan, M. ve Hocaoglu, Ç. (2017). Yaşlanma ve yaşlanma dönemiyle ilişkili psikiyatrik sorunlar. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 53-62.
- Aydoğan, H. (2021). Yaşlıların sosyal reklamlar aracılığıyla temsili-6 ülke karşılaştırması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26(1), 21-44. <https://doi.org/10.20296/tsadergisi.807396>
- Aytaç, O. (2021). Sinemada yaşlılık temsillerine karşılaştırmalı bir bakış. *Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi*, 4(4), 40-50.
- Beğler, T. ve Yavuzer, H. (2012). Yaşlılık ve yaşlılık epidemiyolojisi. *Klinik gelişim*, 25(3), 1-3.
- Çifçili, S. (2012). Aktif yaşlanma: fiziksel boyut. *The Journal of Turkish Family Physician*, 3(1), 6-12.
- Dabak Özdemir, B. ve Yıldırım Önk, Ü. (2020). Yerli çocuk çizgi filmlerinde ideolojik bir söylem olarak yaşlılık: TRT Çocuk örneği. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (36), 161-185.
- Demirel, Y., & Yücel, M. (2017). Sosyal destek ve psikolojik güçlendirmenin duygusal tükenmişlik üzerine etkisi. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 310-321.
- Durdubaş, K. (2022). Televizyon reklamlarında yaşlı temsillerinin yaşlılık algısına etkisi. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 11(1), 60-76.
- Dünya Sağlık Örgütü DSÖ (2001). Men, ageing and health: achieving health across the life span (No. WHO/NMH/NPH/01.2). World Health Organization.
- Dünya Sağlık Örgütü DSÖ (2002). Active ageing- a policy framework, <https://apps.who.int/iris/handle/10665/67215> adresinden alındı. Erişim tarihi: 12.11.2023.
- Ergün Takan, D. (2021). Sinemada “farklı” bir yaşlılık temsili: The Leisure Seeker. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 3(1), 27-56.
- Erjem, Y. ve Çağlayandereli, M. (2006). Televizyon ve gençlik: yerli dizilerin gençlerin model alma davranışı üzerindeki etkisi. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 15-30.
- Ertaylan, A. (2016). 1990 sonrası Türkiye sinemasında yaşlılık temsilleri. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 6(1), 1-20.
- Gönüllü, C. (2022). Aktivite kuramı çerçevesinde yaşlıların eğitimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (56), 26-35.
- Gül, H. (2022). Modernleşme sürecinde yaşlılık sorunlarına ilişkin sosyolojik bir değerlendirme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 928-943.
- Kasımoğlu, S. (2022). Yaşlı bilge adam arketipinin bir örneği olarak Tütü. *Gazi Türkiyat*, (31), 53-61.
- Kılınç, Ö. ve Uztuğ, F. (2016). Televizyon dizilerinde yaşlılığın temsili. *İstanbul University Journal of Sociology*, 36(2), 477-506.

- Korkmaz Yaylagül, N. ve Bulut, S. (2023). Neoliberalizm, pandemi ve yaş ayrımcılığı: medya söylemi. *Community & Physician/Toplum ve Hekim*, 38(4).
- Korkmaz Yaylagül, N. (2017). Sosyal antropoloji ve yaşlılık. İ. Tufan ve M. Durak, (Ed.). *Gerontoloji içinde (165-180)*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kuruoğlu, H. ve Salman, S. (2017). Medyada yaşlılık ve Türk sinemasında yaşlılık temsili. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 1-23.
- Sallan Gül, S. ve Kâhya Nizam, Ö. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 181-198. <https://doi.org/10.30794/pausbed.803182>
- Salman, S. (2018). Medyada yaşlı beden temsili: son koşu filmi örneği. H. Kuruoğlu ve K. Töre Özsel (Ed.). *Medya ve Beden* (344). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Smith, J. ve Baltes, P. B. (1990). Wisdom-related knowledge: Age/cohort differences in response to life-planning problems. *Developmental psychology*, 26(3), 494.
- Smith, M. C. (2012). The relationships among cognitive, spiri-tual, and wisdom development in adultst. Yayınlanmamış doktora tezi, Cleveland State University, Ohio.
- Şakı Aydın, O. (2022). Reklamlarda yaş ayrımcılığı: özel gün reklamlarında yaşlılığın temsili üzerine göstergebilimsel bir inceleme. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 9-29.
- Tufan, İ. (2001). Yaşlanan dünyada bir delikanlı: *Türkiye. Toplum ve Sosyal Hizmet*, 12(3), 27-49.
- Tufan, İ. (b.t.). *Gerontolojiye giriş*.
- Tufan, İ. (2014). *Türkiye’de Yaşlılığın Yapısal Değişimi*. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, s. 17.
- Tufan, İ. (2016). *Antik Çağdan Günümüze Yaşlılık ve Yaşlanma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Tufan, İ. (2020). *Gerontolojiye Hazırlık Perspektifler; Teoriler, Yöntemler Üzerine Ön Bilgi*. Ankara: Nobel Yayınları, s. 18-50.
- Tufan, İ., Oktuğ Zengin, M. ve Köse, M.T. (2017). Sosyal gerontoloji. İ. Tufan ve M. Durak, (Ed.). *Gerontoloji içinde (73-88)*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Türkan, M. ve Sezer, S. (2017). Yaşlı yoksulluğunun yarattığı sosyal ve psikolojik sorunlar: Muğla örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(4), 35-57.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). İstatistiklerle yaşlılar, 2021. (2022). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2021-45636> adresinden alındı. Erişim tarihi: 09. 11. 2023
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). İstatistiklerle yaşlılar, 2021. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yaslilar-2021-45636>.
- Üçok, A. (2018). Yaşlılıkta aktivite kuramı ile yaşamdan kopma kuramının karşılaştırılması. *Journal of International Social Research*, 11(56).
- Ülker, Y. (2021). Değişen yaşlılık kavramının reklamlara yansımaları. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 404-418.
- Yasa, F. (2021). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında yaşlılığın temsili: televizyon reklamları üzerine bir araştırma. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (38), 222-241. <https://doi.org/10.17829/turcom.930934>
- Yazıcı, S., (2014). Gerontoloji ve gelişim süreci. N. Korkmaz ve S. Yazıcı, (Ed.), Küreselleşme ve yaşlılık eleştirel gerontolojiye giriş içinde (s. 21-38). Ütopya Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (1999). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (5. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, F. ve Abukan, B. (2015). Yaşlılıkta bilgelik konusunda bir derleme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 18(35), 1.
- Yoğurtçu, G. (2019). Yaşlılık olgusu ve yaşlılığın medyada temsili: Türkiye, Rusya ve Kırgızistan gazeteleri örneği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(3), 1049-1066.
- Zavalsız, Y. S. ve Dağcı, Y. S. (2019). Televizyon dizilerinin toplum üzerindeki etkisi (Karabük örneği). *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (ÇÜİFD)*, 19(1), 185-201. <https://doi.org/10.30627/cuilah.549553>

Yazar Katkı Oranı

Araştırmacılar bu çalışmanın tümüne eşit katkıda bulunmuştur. Araştırmacılar herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.